

AGRICULTURA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ÎN PAS CU TIMPUL

CONTINUITATE ȘI SCHIMBARE

Asigurarea continuității înseamnă adesea promovarea schimbării. Acest lucru este foarte adevărat pentru politica agricolă comună (PAC). Din 1962 de când a fost fondată, PAC a cunoscut un proces continuu de adaptare și reformă pentru a menține un sector care este vital nu numai pentru comunitatea fermierilor ci și pentru societate în ansamblu.

Cu certitudine rolul PAC s-a schimbat: imediat după cel de al doilea război mondial scopul PAC a fost acela de a asigura autosuficiența în produse agro-alimentare și stabilizarea turbulențelor pieței agricole. La începutul anilor '80 aceste obiective au fost atinse, înlăturând definitiv spectrul penuriei alimentare de pe continentul european și asigurând un standard de viață corespunzător fermierului și familiei sale. În realitate anumite obiective inițiale ale PAC au fost chiar depășite. Deoarece productivitatea agricolă a cunoscut o creștere fără precedent, PAC a condus la un sistem ce a stimulat producția intensivă pe scară mare uneori cu consecințe serioase pentru mediu, bunăstarea animalelor și calitatea alimentelor. Rezultatul: lacuri de lapte și muni de carne pe care consumatorii nu puteau să le consume, dar pe care contribuabilul trebuia să le plătească.

Schimbarea priorităților sociale și economice reclamă un nou concept pentru agricultura europeană. Reforma din 1992 a fost un mare pas înainte în această direcție: ea a adus producția la nivelul consumului încurajând, în același timp, practicile productive mai puțin intensive, și prietenoase față de mediul înconjurător. Cu toate acestea mai sunt încă multe de făcut, iar dacă nu reușim să acționăm astăzi vom sfârși prin a plăti foarte scump mâine. Simplu, nu vom fi capabili să răspundem oportunităților ce se întrevăd precum schimbarea preferințelor consumatorului, extinderea spre est a Uniunii, iar competitivitatea scăzută a agriculturii europene se va menține. Consecințele vor fi în mod egal dăunătoare fermierilor, consumatorilor și contribuabililor: vom avea noi surplusuri, reducerea veniturilor fermierilor, inflamarea bugetului și reducerea sprijinului public.

Reformele propuse de Agenda 2000 a Comisiei Europene arată cum poate fi pus în practică un model viabil pentru agricultura europeană. Reducerea prețurilor administrate și creșterea plăților directe va fi în beneficiul fermierului european prin stimularea consumului pe piețele europene stagnante, creând oportunități pentru concurența de pe piețele internaționale ce se anunță promițătoare fără a mai apela la subvenții pentru export. Politica de dezvoltare rurală, care constituie al doilea nou stâlp de temelie al PAC, va contribui la remunerarea directă a fermierilor pentru serviciile pe care ei le furnizează societății, precum protecția mediului și prezervarea patrimoniului rural, care de asemenea constituie o importantă sursă pentru noi locuri de muncă și cultură regională.

Comunitatea fermierilor va juca un rol important în secolul 21. Numai fermierii noștri pot furniza consumatorilor alimente care să răspundă exigențelor lor înalte referitoare la calitatea și securitatea alimentelor și la standarde ecologice și de bunăstare a animalelor. Dacă dorim ca fermierii europeni să îndeplinească aceste cerințe, societatea trebuie să fie pregătită să-i sprijine printr-o politică agricolă reformată. Reforma vizează tocmai reconcilierea PAC cu preocupările și ambițiile cetățenilor europeni.

Această broșură intenționează să contribuie mai bine la înțelegerea trecutului, prezentului și viitorului unei politici care, chiar dacă uneori este greșit înțeleasă, rămâne unul din fundamentele Uniunii Europene.

Franz Fischler

Membru al Comisiei Europene, responsabil cu Agricultura și Dezvoltarea Rurală

PESTE TREIZECI DE ANI DE POLITICĂ AGRICOLĂ COMUNĂ

Statele fondatoare ale Comunității Economice Europene au fost de acord că agricultura trebuie inclusă în piața comună. Pentru aceasta era nevoie de o politică agricolă comună care să armonizeze diferitele mecanisme naționale de sprijin și să stabilească niște bariere vamale comune pentru bunurile venind din țările nemembre. Politica agricolă comună (PAC) a fost una din primele politici decise la nivel comunitar.

Principiile funcționării și traducerea în practică a PAC au fost stabilite în cadrul unei conferințe ce a reunit în 1958, la Stressa (Italia), miniștrii agriculturii din cele șase țări membre.

Trei principii fundamentale stau la baza politicii agricole comune:

- a) crearea și menținerea unei **singure piețe și a unor prețuri comune** (o singură piață în care produsele agricole circulă liber);
- b) respectul noțiunii de **preferință comunitară** (în comerțul agricol se manifestă preferința pentru mărfurile produse în interiorul Comunității, cumpărătorii de produse necomunitare trebuie să plătească un supracost);
- c) **solidaritatea financiară** (statele membre participă împreună la constituirea resurselor și beneficiază de finanțarea cheltuielilor legate de PAC);

Cele trei principii sunt interdependente neputând fi aplicate separat.

De-a lungul timpului aplicarea celor trei principii a adus mari servicii Comunității astfel că: securitatea aprovizionărilor a fost asigurată pentru principalele categorii de mărfuri alimentare; cei zece milioane de agricultori, cât numără Uniunea Europeană astăzi, sunt printre cei mai productivi din lume; ei produc bunurile alimentare esențiale pentru întreaga Uniune, iar prin exporturile comerciale și prin intermediul ajutorului alimentar contribuie și la hrănirea unui număr important de persoane din alte părți ale globului. Grație PAC, Uniunea Europeană a devenit o putere agricolă iar amenințarea penuriei alimentare a dispărut pentru consumatorul comunitar.

Nu numai că a confirmat și a dezvoltat vocația agricolă a Europei, dar în Europa occidentală PAC a contribuit esențial la menținerea unui anumit echilibru între oraș și sat și între interesele agricultorilor și cele ale consumatorilor. Mai mult, PAC a reușit să mențină în mediul rural o populație agricolă dinamică încetinind exodul populației rurale către marile aglomerații urbane, fenomen ce ar fi fost mult mai greu de stăpânit în lipsa unei astfel de politici.

Definite prin Tratatul de la Roma și explicitate prin conferința de la Stressa, obiectivele PAC au fost puse în aplicare treptat între 1958 și 1968, perioada realizării pieței unice a produselor agricole. Primele produse au fost supuse reglementărilor pieței comune în 1962. Prețurile comune însă, au fost aplicate începând din 1968.

În vederea finanțării unitare a PAC, în ianuarie 1962 Consiliul a decis crearea Fondului European de Orientare și Garanții Agricole (FEOGA). Fondul are două secțiuni distincte și anume: secțiunea orientare" destinată ajustării structurilor agricole și modernizării agriculturii; secțiunea garanții" ce reprezintă peste 90% din FEOGA și este destinată transunerii în practică a celor trei principii fundamentale. FEOGA reprezintă cea mai mare componentă a bugetului comunitar, reprezentând încă circa 50% din totalul bugetului comunitar.

În scopul înființării **pieței unice a produselor agricole**, prețurile acestora au fost unificate. Pentru a evita însă ca agricultorii din țările cu prețuri ridicate să fie obligați să accepte reduceri de preț, prețurile unice au fost stabilite pentru fiecare produs la cel mai înalt nivel existent. Datorită acestui fapt prețurile unice comunitare la majoritatea produselor agricole s-au situat constant peste prețurile pieței mondiale, iar diferența dintre acestea nu a încetat să crească.

Respectarea principiului **preferinței comunitare** presupune ca produsele comunitare să rămână mai ieftine decât produse similare importate, astfel încât consumatorul să prefere produsele comunitare mai ieftine. În acest scop importurile au fost supuse unei taxe de intrare cunoscută sub numele de prelevare la import, determinată ca diferența dintre prețul la frontieră și prețul de referință la intrare (preț prag, preț de intrare, preț ecluză, etc.) stabilit anual de către instituțiile europene. Taxa de prelevare determină scumpirea produselor extra-comunitare peste nivelul prețurilor interne. În paralel, s-a introdus un sistem de subvenționare a exporturilor (restituiri la export) pentru a permite produselor comunitare mai scumpe să fie competitive pe piața mondială.

Principiul **solidarității financiare** se realizează prin utilizarea bugetului comunitar ca principal instrument financiar pentru aplicarea măsurilor PAC. Statele membre nu-și mai sprijină direct proprii agricultori din bugetul național. Ele contribuie la constituirea bugetului comunitar, din care apoi se finanțează toate cheltuielile legate de aplicarea măsurilor PAC.

Piața agricolă unică este fără îndoială un succes. Numai schimburile agricole intracomunitare au crescut între 1973 și 1995 de la 15 miliarde ECU la 120 de miliarde ECU. Consumatorii comunitari au cel mai mult de profitat. Ei pot opta astăzi pentru o gamă de produse greu de imaginat în urmă cu câțiva ani. În ciuda creșterii prețurilor, procentul din bugetul de familie alocat alimentației în Uniunea Europeană a scăzut în ultimii treizeci de ani de la 28 la 19,5%.

Eficiența și productivitatea agriculturii s-au ameliorat continuu. Pe măsură ce Comunitatea a atins, iar pe urmă a depășit, nivelul de autosuficiență, numărul exploatațiilor agricole și cel al agricultorilor s-a redus. Cele șase țări fondatoare ale Comunității numără astăzi cu 50 % mai puțini agricultori decât acum treizeci de ani.

Contribuția agriculturii la produsul intern brut, chiar dacă redusă, nu este totuși de neglijat, aceasta atingând în medie la nivelul celor 15 state membre 1,7 %. Sub această medie se situează Marea Britanie, Germania, Belgia, Austria, Finlanda, Suedia și Luxemburgul iar peste ea celelalte țări membre și în special Irlanda și Grecia.

În ciuda preferinței comunitare, PAC nu a împiedicat creșterea importurilor agricole din afara Comunității. De altfel, astăzi UE importă mai multe produse agricole decât exportă, fapt care face ca balanța sa comercială cu restul lumii să fie deficitară, acest deficit depășind la ora actuală 20 miliarde de ECU.

Importurile agricole comunitare constau în produse tropicale, sucuri de fructe și oleaginoase destinate furajării animalelor. UE exportă mai ales cereale, carne de vită, unt și vin fiind un furnizor considerabil la nivel mondial pentru aceste produse.

Ca și Uniunea Europeană, și celelalte țări din grupul celor mai industrializate - fie că este vorba de SUA, Japonia sau țările vest europene nemembre - practică un nivel ridicat de subvenționare a agriculturilor lor. Stabilirea acestui nivel ridicat de susținere a agriculturii a fost inevitabilă în momentul când guvernele țărilor respective au decis să asigu-re securitatea alimentară a popoarelor lor și dezvoltarea echilibrată a zonelor urbane și rurale.

Aceste două opțiuni strategice au fost plătite scump. De asemenea, veniturile agricole au trebuit să poată susține comparația cu salariile din celelalte sectoare ale economiei.

Principiile PAC

- *unicitatea pieței și a prețurilor*
- *preferința comunitară*

- solidaritatea financiară

Menținerea acestor principii de bază reprezintă siguranța conferită de Uniunea fermierilor și lumii agricole. Pe viitor politica prețurilor trebuie să fie mai competitivă pentru a face față concurenței inevitabile atât pe piața internă cât și pe piețele mondiale. Pentru aceasta a fost instaurat un sistem de plăți directe în favoarea celor 10 milioane de agricultori ai UE. Reforma PAC incită agricultorii să recurgă la metode de producție mai puțin intensive. În felul acesta se vor reduce excedentele și se va realiza un impact pozitiv asupra mediului.

Fără îndoială complexitatea și rigiditatea acestor sisteme de sprijinire a agriculturii au contribuit la apariția unor probleme serioase cărora Uniunea Europeană și celelalte state trebuie să le facă față astăzi. Pe de o parte, PAC a constituit un veritabil succes, însă dacă analizăm prin prisma costurilor, a excedentelor și a ajutorului acordat acelor agricultori ce ar avea cea mai mare nevoie, bilanțul nu este atât de pozitiv.

Politica agricolă și dezvoltarea economică

Toate țările puternic industrializate practică o politică agricolă organizată și uneori foarte complexă. Lucrul acesta este valabil atât pentru Canada, Japonia, Elveția cât și pentru Uniunea Europeană. În revanșă, țările cu putere de cumpărare mai puțin ridicată dar mai ales țările în curs de dezvoltare intervin destul de puțin pentru sprijinirea sectorului agricol. Astfel, toate țările dezvoltate simt nevoia sprijinirii agriculturii cu scopul de a asigura un venit comparabil celorlalte sectoare economice. Tendința de globalizare a economiei mondiale și de liberalizare a comerțului mondial au necesitat regândirea politicilor agricole în sensul înlăturării acelor măsuri de politică agricolă menite să distorsioneze funcționarea normală a piețelor naționale și internaționale.

LECȚIILE TRECUTULUI ȘI NECESITATEA REFORMEI

Ca orice politică dinamică, și PAC a suferit de-a lungul timpului ajustări și modificări atât în scopul adaptării la noile circumstanțe și priorități cât și datorită evoluțiilor pieței și tehnologiilor. Au fost făcute eforturi însemnate, în special pentru limitarea producției excedentare, reducerea costurilor bugetare și împiedicarea prăbușirii veniturilor agricole. Primele măsuri de reformă, s-au lovit însă de rigiditatea funcțională a sistemului creat de PAC. Sistemul de subvenționare, bazat pe garantarea prețurilor de producție, a dat naștere la dependențe structurale greu de ajustat. Prima modificare a PAC a fost operată în 1979, însă schimbări importante au fost introduse între 1984 și 1988. Reamintim că sistemul garantării prețurilor de producție constituia miezul PAC. Înainte de aplicarea modificărilor menționate, agricultorii primeau un preț minim pentru produsele lor, chiar dacă aceste produse erau excedentare și contribuiau la acumularea stocurilor comunitare de intervenție, ce trebuiau ulterior exportate pe piața mondială apelând la subvenții. Totuși, sistemul de susținere a prețurilor a permis Comunității să atingă gradul de autosuficiență la majoritatea produselor agricole. În 1973, nevoile comunitare de cereale, carne de vită, produse lactate, carne de pasăre și legume erau asigurate în proporție de 100 % din producția proprie. Chiar dacă Uniunea Europeană s-a extins de la nouă la doisprezece și apoi la cincisprezece state membre, fiecare dintre sectoarele menționate mai sus a continuat să degaje excedente considerabile.

Uniunea Europeană producea înainte de 1993 cu 20% mai multe cereale decât avea nevoie. Chiar dacă luăm în considerare exporturile și stocurile strategice, excedentul rămas este destul de important. Fără o acțiune concertată de reformă acest dezechilibru crescând al pieței s-ar fi agravat. Înainte de 1993, producția agricolă a Comunității Europene creștea în medie cu 2% în timp ce cererea stagna sau chiar era în scădere.

În anumite sectoare ale agriculturii, progresul științei și tehnologiei a permis agricultorilor o sporire remarcabilă a randamentelor, ceea ce a contribuit la o agravare a excedentelor. Între 1970 și 1990

randamentele cerealiere s-au dublat în Franța și Olanda. În același timp, randamentele la lapte în aceste două țări precum și la zahăr din Italia au crescut cu 50%.

Schimbările înregistrate în gustul consumatorului, precum o scădere a atracției pentru carnea roșie sau pentru produsele lactate, au accentuat dezechilibrul între cerere și ofertă. Pe de altă parte, produsele importate, în particular oleaginoasele și așa numitele produse de substituție a cerealelor, ce beneficiază de acces liber pe piața comunitară, continuă să fie mai avantajoase decât cerealele în furajarea animalelor. Aceste produse câștigă noi segmente din piața europeană deoarece acestea rămân în continuare foarte competitive. Lacunele PAC le dă posibilitatea evitării rigorilor principiului preferinței comunitare concurând în felul acesta cerealele comunitare pe care le substituie cu succes în consumul animalelor.

În ciuda eforturilor făcute pentru a împiedica o nouă creștere a costurilor bugetare aferente PAC, sumele din bugetul comunitar alocate anual agriculturii nu au încetat să crească; de la 26 miliarde în 1988 acestea s-au ridicat la 36 miliarde în 1992 atingând 37,7 miliarde ECU în 1995, continuând să crească în ciuda reformei întreprinse în 1992, dar de data asta într-un ritm inferior. Anul financiar 1994 a fost primul an în care efectele bugetare ale reformei din 1992 au fost simțite. Proporția bugetului comunitar consacrată agriculturii s-a diminuat în termeni relativi astfel că dacă în 1988 aceasta era de 63%, în 1994 ea s-a redus la 55% pentru ca în 1996 să atingă 50,5% din cheltuielile bugetare ale UE. Această situație însă, nu este decât reflectarea creșterii cheltuielilor consacrate altor politici, în special celor referitoare la dezvoltarea socială și regională.

Dacă până în 1993 sumele suplimentare erau în principal absorbite de acumularea stocurilor excedentare și de subvențiile necesare desfacerii lor pe piețele mondiale, după 1993 acestea au fost canalizate către compensarea pierderilor de venit rezultate din reducerea susținerii prețurilor.

În 1991 PAC se găsea în situația în care practic ea nu mai aducea un sprijin indispensabil agricultorilor, nici micilor exploatații și nici celor situate în regiunile defavorizate ale Uniunii. Practic resursele financiare comunitare erau prost alocate. Încercările pentru operarea unor modificări substanțiale vizând reducerea costurilor bugetare și comprimarea excedentelor au fost temperate. Totuși, pentru cea mai mare parte a produselor, garanțiile acordate au fost supuse unor plafoane. În felul acesta agricultorii ce nu respectau plafoanele erau obligați să suporte o taxă necesară desfacerii excedentelor. Cu toate aceste ajustări bugetul comunitar nu a încetat să crească. În același timp consumatorul comunitar trebuia să suporte creșterea prețurilor cu amănuntul la alimente. Între 1985-1991 indicii prețurilor agricole au crescut cu 17,9% în timp ce prețurile alimentare cu amănuntul au crescut cu 30% în aceeași perioadă.

Cu siguranță înainte de 1992 PAC se găsea într-un impas. În timp ce agricultorii făceau sacrificii, eforturile lor erau puțin benefice consumatorilor și contribuabililor. Mai mult, până în momentul declanșării reformei, PAC a evoluat de așa manieră încât 20 % din fermieri primeau peste 80% din resursele bugetare agricole. Aceștia reprezentau în general exploatațiile cele mai mari și cele mai eficiente. Cel mai puțin au beneficiat de ajutorul acordat prin PAC fermele mici, ele nefiind în măsură să profite pe deplin nici de noile tehnologii sau metodele intensive de producție. Singura lor soluție rămânea abandonarea terenului care nu le mai asigura mijloacele necesare existenței. Importul de furaje ieftine a câștigat segmente importante de piață în detrimentul cerealelor europene ale căror excedente au dat naștere la stocuri uriașe devenite de acum structurale. În anumite părți ale Uniunii supra-exploatarea terenurilor, prin folosirea de îngrășăminte și pesticide, a condus la o creștere fără precedent a randamentelor, în timp ce regiunile agricole marginale au fost tot mai mult afectate de exodul rural și deșertificare. O acțiune energetică se impunea de urgență.

În primăvara lui 1991 Comisia Europeană a propus o reformă radicală a PAC dar care păstra neatins cele trei principii fundamentale ale PAC: unicitatea pieței, preferința comunitară și

solidaritatea financiară, însă axa dispozitivului de sprijin al agriculturii se schimba. Ea nu se mai baza pe susținerea prețurilor agricole ca înainte, ci pe susținerea veniturilor fermierilor printr-un sistem de plăți compensatorii directe. În felul acesta prețurile administrate ale cerealelor și cărnii de vită au fost substanțial reduse, o parte a suprafeței destinată cerealelor a fost retrasă din cultură și "pusă la păstrat" sau destinată altor scopuri. Grație sistemului de susținere directă a veniturilor agricole, folosit deja în cazul altor produse agricole, agricultorii sunt îndreptățiți la plata unei compensații pentru acoperirea pierderilor de venit determinate fie de reducerea prețului minim garantat, fie ca urmare a diminuării producției prin scoaterea din cultură a terenurilor. Măsurile vizând reducerea excedentelor sunt întărite printr-o serie de măsuri de acompaniere destinate atenuării efectelor cauzate de abandonarea terenului. Aceste măsuri se referă la ajutoare în favoarea promovării agriculturii ecologice, la un sistem de pensionare anticipată pentru a permite tinerilor să devină agricultori, gestiunea rezervațiilor naturale și programe de împădurire a terenurilor scoase din cultură. Fără aceste măsuri exodul rural s-ar fi putut accelera .

Ansamblul măsurilor de reformă, prevăzute să fie introduse gradual pe parcursul unei perioade de trei ani, a fost aprobat de către miniștrii agriculturii din cele douăsprezece țări membre în iunie 1992.

REFORMA PAC

a. Primele etape

Tinerii agricultori se pregătesc să exerseze o meserie din ce în ce mai evoluată. Ei sunt deschiși soluțiilor de viitor și rolului pe care ei îl au de jucat în organizarea lumii rurale.

Primele reacții ale Comunității la efectele negative ale PAC, au apărut la sfârșitul anilor '70. Deși modeste, în 1979 au fost operate primele schimbări la sistemul prețurilor nelimitat garantate. S-a decis astfel, să se introducă o taxa de co-responsabilitate la producția de lapte cu scopul transferării asupra producătorilor a unei părți din cheltuielile de stocaj și a subvențiilor necesare exportării pe piața mondială a excedentelor acumulate. În scurt timp însă taxa de co-responsabilitate stabilită s-a dovedit insuficientă pentru stoparea creșterii producției de lapte.

Anul următor însă, miniștrii agriculturii au recunoscut, în principiu, că PAC trebuie să ia în considerare o anumită limitare a producției. Pentru a restrânge oferta la nivelul cererii (consumul intern plus export), în 1984 a fost introdus sistemul cotelor la producția de lapte. În 1988 au fost operate schimbări radicale în PAC. În această direcție, Consiliul Miniștrilor a decis să limiteze cheltuielile agricole suportate pe viitor de Comunitatea Europeană. Creșterea cheltuielilor agricole trebuia să rămână net inferioară ritmului de creștere al PIB din Comunitate. S-a instituit astfel o "linie directoare" obligatorie constând în fixarea unui plafon al cheltuielilor bugetare agricole. În noile condiții rata creșterii cheltuielilor pentru agricultură nu mai putea să depășească 74% din rata de creștere a PIB-ului comunitar.

Cei Doisprezece au decis atunci să aplice plafoane pentru garanțiile acordate principalelor produse comunitare, excepție făcând laptele, pentru care sistemul cotelor fusese stabilit în 1964, și zahărul ce fusese dintotdeauna supus regimului cotelor la producție. Aceste limitări, denumite stabilizatori, sunt mecanisme destinate a controla cheltuielile comunitare aferente organizării comune a pieței. Stabilizatorii se aplică pe baza unui principiu fundamental: dacă producția depășește un nivel determinat (cantitatea maximă garantată, CMG), atunci sprijinul acordat agricultorilor se reduce automat. Reducerea se aplică însă ansamblului producției și nu numai părții ce depășește CMG. Pentru cereale, CMG a fost fixat la 160 de milioane de tone pe an. În cazul depășirii acestui plafon se proceda la reducerea prețului cu 3% pe parcursul anului următor recoltei luate în considerare.

Reducerile de preț fiind cumulative, orice producție care depășea CMG a doua oară dădea naștere unei noi reduceri de prețuri de 3%.

Stabilizatorii au avut un succes limitat. Acumularea excedentelor, în special în sectoarele cărnii de bovine și laptelui, a continuat să cântărească greu în bugetul comunitar. În același timp, prețurile pe piețele cerealiere mondiale, reflectând devalorizarea dolarului în raport cu monedele comunitare, a antrenat o creștere a costului subvențiilor la export. Conjunctura internațională nefavorabilă a condus la pierderea de către Comunitate a unor piețe tradiționale la export precum republicile din fosta URSS și anumite regiuni din Orientul Mijlociu.

Toate aceste evoluții au făcut ca trei ani mai târziu reforma întreprinsă în 1988 să se dovedească deja ineficientă. Există totuși un sector în care PAC s-a dovedit foarte eficace - dezvoltarea rurală în ansamblul său.

PAC a asigurat încă de la început fonduri pentru sprijinirea modernizării și restructurării sectorului agricol. Primul program finanțat din secțiunea "orientare" a Fondului European pentru Orientare și Garanții Agricole a demarat în 1972.

Începând cu 1988, Comunitatea a mobilizat simultan resursele din FEOGA (secțiunea "orientare"), din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDER) și din Fondul Social European (FSE) într-o acțiune concertată în beneficiul dezvoltării rurale. Obiectivul principal al dezvoltării rurale constă în diversificarea activităților economice din zonele rurale și dezvoltarea infrastructurilor aferente acestora în scopul susținerii sectorului agricol ce continuă să fie temelia Europei rurale.

În toate regiunile ce apelează la ajutorul său, FEOGA -Orientare încurajează investițiile destinate ameliorării competitivității exploatațiilor agricole, prin intervenții sub forma proiectelor de modernizare, instalarea tinerilor fermieri, instituirea unor programe de pensionare anticipată sau de ajutoare destinate agriculturii din zonele de munte și din zonele defavorizate.

De asemenea, măsurile întreprinse în acest domeniu contribuie în egală măsură la finanțarea acțiunilor menite să:

- reducă producțiile excedentare;
- amelioreze transformarea și comercializarea produselor agricole și silvice;
- amelioreze folosința neagrăcolă a terenurilor arabile;
- protejeze mediul înconjurător și să încurajeze împădurirea terenurilor.

În 1991 Comunitatea a lansat o nouă inițiativă destinată, în principal, regiunilor rurale. Această inițiativă denumită "Leader" este un program de auto-asistență a regiunilor periferice sau a colectivităților rurale numărând între 5.000 și 100.000 locuitori. Leader finanțează proiectele dezvoltate de asociațiile și grupurile locale în vederea diversificării bazei economice a zonelor rurale, promovării asistenței tehnice, furnizării de consultanță.

Aceste elemente ale programului de dezvoltare rurală, ce se derulează în Uniunea Europeană, au constituit precursorii măsurilor de acompaniere incluse în reforma PAC decisă în 1992 și destinată susținerii agricultorilor.

Câteva date importante în istoria PAC

- 1958 Conferința de la Stresa
- 1960 Comisia prezintă Consiliului propunerile sale privind elaborarea și implementarea PAC
- 1962 Primele reglementări ale pieței sunt decise.
- 1968 PAC intră în faza sa definitivă: aplicarea prețurilor comune.
- 1972 Primele directive socio-structurale sunt decretate.

- 1979 În fața creșterii fără precedent a excedentelor în producția de lapte se decide instituirea unei prelevări de co-responsabilitate.
- 1980 Consiliul Miniștrilor admite principiul fixării obiectivelor de producție.
- 1984 Sunt stabilite cote la producția de lapte.
- 1985 Comisia publică memorandumul denumit Perspectivele PAC - Cartea verde a Comisiei.
- 1988 Este instaurată disciplina bugetară și regimul zis de "stabilizatori".
- 1992 Reforma McShary este decisă.

b. Modificarea decisivă: deciziile adoptate în 1992

Conștientă de nevoia unei restructurări substanțiale, Comisia a înaintat noi propuneri de reformă în 1991. În aceste propuneri de reformă, Comisia a declarat că singura opțiune viabilă oferită agriculturii comunitare pe termen lung rezidă într-o politică de prețuri competitive. Numai această formulă permite Uniunii să facă față unei concurențe inevitabile, atât pe piața internă, cât și pe piețele mondiale. Reforma politicii agricole trebuie să-i încite pe agricultori să recurgă la metode de producție mai puțin intensive, care să reducă impactul negativ asupra mediului și să contribuie la diminuarea excedentelor.

Scopul noii politici agricole este să asigure corelarea ofertei cu cererea fără să afecteze viața fermierilor din mediul rural. Se vor schimba numai instrumentele financiare iar orice scădere a prețului va fi compensată printr-un sistem de plăți directe.

După mai mult de un an de discuții și negocieri, Consiliul de miniștri a adoptat oficial, în iunie 1992, reforma cea mai radicală pe care agricultura europeană a cunoscut-o în cei treizeci de ani de politică agricolă comună. Această reformă a fost inevitabilă pentru o Comunitate ce dorea să spargă cercul vicios: prețuri agricole garantate ridicate - supraproducție.

Toate ajustările mai puțin radicale întreprinse până în 1992 au eșuat. Reforma din 1992 a constituit fundamentul strategiei vizând plasarea PAC în centrul strategiei de dezvoltare rurală a Uniunii Europene.

Obiectivele sale esențiale sunt în număr de cinci:

- menținerea Comunității în rândul producătorilor și exportatorilor de produse agricole, prin creșterea competitivității agricultorilor săi, atât pe piețele interne cât și pe piețele de export;
- diminuarea producției până la nivelul cererii manifestate pe piață;
- concentrarea ajutorului pentru susținerea veniturilor asupra acelor ce au în mod evident cea mai mare nevoie de sprijin;
- încurajarea agricultorilor să nu-și abandoneze terenurile;
- protejarea mediului și dezvoltarea potențialului natural al satelor.

Elementul central al pachetului reformei a constat în reducerea prețurilor de intervenție la produsele cheie și scoaterea din cultură a terenurilor arabile. Pentru compensarea pierderilor de venit rezultate din aceste două măsuri, agricultorii primesc compensații sub formă de plăți directe pe hectar sau cap de animal. Reforma din 1992 a vizat cerealele, oleaginoasele, plantele proteice și carnea de bovine.

Prețurile minime garantate ale cerealelor s-au diminuat cu 29% pe parcursul a trei ani începând cu campania agricolă 1993/94. Prin această reducere prețurile cerealelor comunitare s-au apropiat de nivelul prețurilor de pe piețele mondiale. Preferința comunitară însă a fost menținută în limite rezonabile (aproape 40%) prin aplicarea unui preț minim la import. Anual, în funcție de cererea estimată pe piață, un procent din suprafața arabilă destinată cerealelor este retrasă din cultură.

Pentru primul an suprafața de bază retrasă din cultură s-a stabilit la 15% din suprafața cerealiară a UE.

Acordarea plăților compensatorii este condiționată de retragerea din cultură a procentului stabilit din suprafața de bază. Terenurile retrase din cultură pot fi utilizate în scopuri productive nealimentare, spre exemplu pentru producerea de cereale destinate fabricării de biocarburanți.

Producătorilor de cereale li se compensează direct și integral pierderea de venit rezultată din reducerea prețurilor garantate. Așa cum am menționat, compensarea este condiționată de retragerea din cultură a unui procent din suprafața cultivată cu cereale, oleaginoase și plante proteice. Plățile compensatorii directe pentru susținerea veniturilor sunt calculate pe baza randamentelor medii ale fiecărei regiuni agricole din UE. Pe aceeași bază se calculează și plățile compensatorii destinate să acopere pierderile de venit rezultate din retragerea din cultură a terenurilor. Micii producători (cei ce produc mai puțin de 92 tone de cereale pe an) primesc compensații fără obligația de înghețare a unui procent din suprafața cerealiară.

Trecerea de la sistemul de garantare a prețurilor la un sistem de sprijinire directă a veniturilor agricultorilor are darul să alinieze sectorul cerealiar la principiile aplicate celorlalte produse precum oleaginoasele, legumele transformate, uleiul de măsline și tutunul.

Un alt domeniu important al reformei McShary l-a constituit reducerea prețurilor garantate pentru carnea de bovine. Pe parcursul aceluiași trei ani, prețurile de intervenție au fost reduse cu 15%. Crescătorii de animale au fost compensați pentru pierderea de venit în două moduri. Cei ce folosesc pășunatul liber primesc o primă suplimentară pe cap de animal destinată încurajării creșterii extensive a bovinelor în defavoarea creșterii intensive în sistem industrial. Primele suplimentare nu se acordă fermierilor ce practică sistemul industrial, însă ei sunt compensați pentru pierderile rezultate prin reducerea prețurilor la carnea de bovine prin prețurile diminuate ale cerealelor furajere rezultate din măsurile de reformă din domeniul cerealelor. Mai mult, primele existente pentru tăurași și vaci de lapte au fost majorate. În cadrul sistemului reformat, agricultorii ce practică creșterea extensivă a animalelor au mult de câștigat. La fel și micii producători de cereale ce nu sunt obligați să apeleze la retragerea din cultură a terenurilor. Reforma din 1992 a condus la creșterea veniturilor brute ale fermierilor.

Schimbarea mecanismelor pieței pentru o serie de produse de bază a fost însoțită de o serie de măsuri de acompaniere. Acestea sunt destinate încurajării metodelor de cultură menite să protejeze mediul înconjurător (bazate pe utilizarea în mică măsură a îngrășămintelor și pesticidelor), finanțării programelor de împădurire a terenurilor și asigurarea gestionării terenurilor retrase din cultură. Mai mult Comunitatea cofinanțează regimul de pensionare anticipată mai avantajos pentru agricultorii cu vârste peste 55 de ani, lăsând astfel locul tinerilor agricultori.

Reforma McShary, chiar dacă radicală, s-a bazat pe principiile fundamentale ale PAC și a dat agricultorilor asigurarea că Comunitatea nu și-a schimbat angajamentul său fundamental în ceea ce-i privește. Chiar dacă prețurile au fost reduse, preferința comunitară a fost respectată. Piața unică a produselor agricole și prețurile unice au fost menținute. Ca și în cazul susținerii prețurilor, costul ajutoarelor directe plătite agricultorilor este suportat din bugetul comunitar fără să apară fisuri în ceea ce privește solidaritatea financiară. Datorită faptului că acordul din 1992 integrează ajutoare noi create în categoria cheltuielilor obligatoriu finanțate de Uniune, agricultorii sunt protejați contra riscului eventualelor reduceri ale nivelului compensațiilor în viitor.

IMPACTUL REFORMEI DIN 1992 ASUPRA CONSUMATORILOR ȘI FERMIERILOR

Reforma din 1992 a fost concepută să ajusteze oferta la nivelul cererii, în principal, prin reducerea ofertei (retragerea din cultură a terenurilor, continuarea sistemului cotelor pentru lapte, diminuarea producției de carne de vită, etc.), prin acordarea unei atenții sporite protecției mediului și folosirea mult mai rațională a resurselor de teren, precum și prin reducerea prețurilor minime garantate. Fermierii au fost compensați prin plăți directe, fiind stimulați să raționalizeze costurile de producție, să crească calitatea produselor, fiind ajutați să recâștige segmente din piețele interne ocupate de importuri și să se orienteze către noi piețe precum cele legate de biocombustibili. În paralel cu acestea, Uniunea a încurajat managementul terenurilor forestiere și dezvoltarea de surse adiționale de venit, în special bazate pe turism.

Chiar dacă secțiunea Garanții din FEOGA nu s-a diminuat în termeni reali, ponderea sa în bugetul comunitar s-a redus de la 64% în 1988 la 50% în 1997, cu accentul pe realizarea unei eficiențe sporite. Reducerea volumului producției a antrenat o scădere a costurilor legate de excedentul producției, în timp ce restricțiile privind subvenționarea exporturilor impuse de recente acorduri comerciale internaționale au disponibilizat resurse ce pot fi canalizate pentru sprijinirea măsurilor introduse de reformă. Intervențiile structurale finanțate din FEOGA-Orientare au crescut de la 1,3 miliarde ECU în 1989 la 3,6 miliarde ECU în 1995, sprijinind îmbunătățirea structurilor și condițiilor de producție, prelucrare și marketing al produselor.

Natura reformei are darul să schimbe modul de funcționare a sistemului de susținere a agriculturii. Pentru prima oară reforma stabilește nivele diferite de compensare în diferitele regiuni ale Uniunii, având ca bază de calcul statisticile privind producția și randamentul. Mai mult, suma compensațiilor vărsate nu va depinde numai de preț, ci și de cantitatea produsă.

Pentru cereale, compensațiile depind de numărul de hectare cultivate și de localizarea acestora, iar ajutorul acordat crescătorilor de bovine depinde de mărimea șeptelului și de metoda de creștere practică.

În sistemul anterior, bazat pe susținerea prețului indiferent de cantitățile produse, în momentul când prețurile erau înghețate agricultorul nu avea altă posibilitate de îmbunătățire a situației sale decât creșterea randamentelor, producând mai mult. Astăzi îi sunt compensate integral veniturile fără a fi obligat să producă mai mult.

Noul sistem de susținere directă a veniturilor nu mai crează o dependență a fermierului față de o anumită formă de intervenție publică, așa cum unele critici lasă să se înțeleagă. Sistemul de susținere a prețului anterior reformei, acordă de facto fermierului subvenții care, chiar dacă erau mai puțin vizibile, nu erau mai puțin reale. Un sistem bazat pe vânzarea directă către depozitele frigorifice ale Comunității, la prețuri dinainte garantate, a produselor ce nu aveau nici o șansă de competitivitate pe piețele mondiale nu avea mai nimic în comun cu principiile pieței libere. În noul sistem cea mai mare parte a veniturilor fermierilor provine de pe piață. Ajutorul pentru susținerea veniturilor constituie numai un supliment.

Reforma a determinat o stabilizare a producției la un nivel mai apropiat de consumul comunitar. Ea a frânat creșterea producției fără să antreneze totuși reduceri majore ale nivelurilor producției anterioare reformei. Singura rațiune de creștere a producției în viitor este găsirea de noi piețe de desfacere. Aceste piețe trebuie însă aprovizionate prin exporturi concurențiale și nicidecum prin exporturi subvenționate.

Cetățenii, în calitatea lor de contribuabili, doresc să-și vadă banii cheltuiți eficient. Ei trebuie însă să realizeze că beneficiază și își recuperează în mare parte investițiile făcute în agricultură în calitatea lor de consumatori. Multă vreme PAC a fost acuzată de creșterea artificială a prețurilor

produselor agricole, dar astăzi o familie din Uniunea Europeană cheltuiește 15% din bugetul său pe alimente în comparație cu 30% cât cheltuia în 1960. Una peste alta, fiecare cetățean comunitar plătește circa 100 de EURO pe an în contul PAC.

În consecință, consumatorii trebui să profite de aceste reduceri de preț, dar nu integral. Prețurile bunurilor alimentare vor crește cu siguranță mai încet pe parcursul anilor următori decât rata generală a inflației pe ansamblul economiei europene.

Există cu singuranță un domeniu în care consumatorii au avut de câștigat: calitatea. Din 1985, Comisia Europeană a introdus criteriile de calitate ca parte integrantă a PAC. Produsele de calitate trebuie să beneficieze de o bonificare în raport cu produsele de masă. În acest sens au fost introduse noi reglementări ce prevăd utilizarea de etichete speciale și de certificate de garantare a calității pentru a informa consumatorul că este vorba de un produs de calitate superioară. De asemenea, a fost adoptată o reglementare privind metodele de producție biologică a bunurilor agricole și alimentare, iar printr-o nouă directivă se protejează denumirile de origine controlate.

O atenție deosebită se acordă promovării și protejării specialităților regionale precum brânza obținută din lapte nepasteurizat, vinișor, carne afumată sau sărată obținute după procedee tehnologice tradiționale.

Această campanie de promovare a calității superioare a produselor nu trebuie să eclipseze eforturile vizând fixarea de norme de igienă severe pentru bunurile alimentare din comunitate și furnizarea de informații adecvate consumatorilor despre valoarea dietetică a alimentelor. Standardizarea nu trebuie în nici un caz să conducă la o uniformizare a produselor alimentare.

Reforma recompensează modelele de cultură și creștere a animalelor mai puțin intensive. Sistemul anterior de susținere a prețurilor pentru un nivel nelimitat al producției a încurajat nu numai recurgerea masivă la îngrășăminte și pesticide, dar și promovarea producțiilor cu randament ridicat. În fapt, confruntat cu o înghețare a prețurilor, producătorul nu a avut alte mijloace de creștere sau de menținere a nivelului anterior al veniturilor proprii decât producând mai mult la același preț. Acum, agricultorii pot să rămână în agricultură, lucru ce nu era posibil în sistemul anterior, când numărul exploatațiilor agricole se reducea într-un ritm de 3% pe an. Chiar dacă reforma nu a inversat complet această tendință, i-a încetinit cel puțin ritmul. Practic, ajutorul financiar este acum canalizat cu precădere către categoria de agricultori cea mai vulnerabilă și către modelele extensive de cultivare și creștere a animalelor.

Grație acestor argumente și datorită faptului că reforma a pus accent pe măsurile de acompaniere ecologică și socială, programul reformei a devenit pivotul strategiei de piață al Comunității în vederea unei dezvoltări rurale echilibrate.

RĂSPUNSUL LA O PREOCUPARE SOCIALĂ: PROTECȚIA MEDIULUI

Reforma PAC a stabilit participarea activă a agricultorilor la protecția mediului. Operațiunile de împădurire sau de gestiune a suprafețelor forestiere sunt astăzi remunerate precum orice altă activitate economică. Păstrarea patrimoniului rural al Uniunii Europene și al satelor europene au mult de câștigat din aceste noi activități introduse prin reforma din 1992.

În Europa, secole de agricultură au dat un anumit contur peisajului rural. Diversitatea rurală, varietatea florei și faunei sunt indisolubil legate de sistemele de agricultură practicate. În regiunile unde activitatea agricolă a dispărut, mediul natural a suferit, iar biodiversitatea naturală s-a diminuat. Bineînțeles nu toate sistemele agricole practicate au rezultate benefice pentru mediu, iar

sistemele de producție intensive au condus la o deteriorare a echilibrului ecologic, a valorilor culturale și a peisajului rural.

Creșterea presiunii economice asupra fermierilor, îmbunătățirea competitivității, intensificarea și schimbarea practicilor manageriale, abandonarea terenurilor sunt tot atâtea semnale că societatea nu mai poate aștepta ca fermierii să furnizeze servicii de mediu fără remunerare. În 1992 Comunitatea a introdus programe obligatorii pentru promovarea formelor de agricultură ce protejează mediul, precum și pentru încurajarea împăduririi terenurilor agricole. Din 1992 peste 1,35 milioane de acorduri au fost semnate între fermieri, autoritățile naționale și regionale pentru acordarea de sprijin financiar din partea Uniunii. Aceste acorduri acoperă o mare diversitate de situații incluzând promovarea utilizării durabile a resurselor, conservarea unor arii de interes particular pentru protecția mediului, precum mlaștinile, și încurajarea practicilor de producție naturală și a tehnicilor de producție integrată. Și în domeniul silvic au fost dezvoltate programe: din 1992 și până astăzi au fost semnate acorduri de împădurire a peste 500.000 hectare de teren agricol. Aceste inițiative asigură noi oportunități pentru zonele rurale în termenii cererii de noi servicii și crearea de noi oportunități de ocupare a forței de muncă.

NOI OPORTUNITĂȚI PENTRU COMUNITĂȚILE RURALE

După reformă, PAC a dinamizat eforturile de sprijinire a zonelor rurale în scopul menținerii unui nivel de activitate economică suficient de ridicat pentru păstrarea unor colectivități locale dinamice. Acest lucru nu a fost posibil în condițiile PAC de dinainte de reformă. Exodul agricultorilor de la sat la oraș nu a făcut altceva decât să accelereze spirala către partea de jos a unui sector agricol în declin cu infrastructură insuficientă și servicii neadecvate.

Rolul jucat de agricultură în economiile rurale ale Comunității Europene a evoluat de-a lungul anilor. Odată agricultura domina lumea rurală, însă astăzi ea abia mai deține o parte minoră din forța de muncă.

Noua formulă PAC este o contribuție originală și importantă, testată înainte de 1992, cu sprijinul Fondurilor de dezvoltare regională, în cadrul unor inițiative specifice precum programul Leader. În acest context se integrează și noul sistem de pensionare anticipată care, pe de o parte, permite agricultorilor pensionari să-și continue traiul în mediul rural, iar pe de altă parte, permite tinerilor agricultori să se instaleze pe exploatații agricole viabile .

AGENDA 2000; VIITORUL AGRICULTURII EUROPENE

Agenda 2000 a Comisiei Europene cuprinde un nou set important de propuneri de reformă a PAC alături de pachetul financiar de sprijin al acestor măsuri. Toate aceste propuneri au ca scop imprimarea, în anii care vin, a unei forme concrete Modelului european de agricultură. Principalele caracteristici ale acestui model vor fi:

- un sector agricol competitiv care să poată face față, în mod treptat, competiției de pe piețele internaționale fără să fie nevoie să recurgă la subvenții care sunt din ce în ce mai puțin acceptate la nivel internațional;
- metode de producție sănătoase și care protejează mediul, capabile să furnizeze produse de calitate în varietățile cerute de populație;
- forme diverse de agricultură, bogate în practici tradiționale care nu sunt numai orientate către un nivel mare de producție, dar care caută să mențină frumusețile naturii și ale peisajului rural, precum și comunități rurale dinamice și active, generând și menținând nivelul de ocupare al forței de muncă;
- o politică agricolă mult mai simplă și mai simplă de înțeles, care stabilește clar linii de separație între deciziile ce trebuie luate în comun și cele ce rămân în competența Statelor Membre;

- o politică agricolă care stabilește clar că cheltuielile pe care ea le implică sunt justificate de serviciile pe care fermierii le furnizează societății în sens larg.

Acest model de agricultură nu este similar cu cel urmat de către concurenții UE. Există multe diferențe între modelul UE și al lor. A căuta să fii competitiv nu trebuie confundat cu dictatul pieței care este departe de a fi perfect. Modelul european este gândit să păstreze nivelul câștigurilor fermierilor astfel încât să le asigure stabilitatea prin folosirea mașinilor, a organizațiilor comune ale pieței și a plăților compensatorii directe.

Secole de-a rândul agricultura europeană a îndeplinit funcții multiple pentru economie și mediu și a jucat multe roluri în societate. Acesta este motivul pentru care la Consiliul European de la Luxemburg, din decembrie 1997, s-a stabilit că rolul multifuncțional al agriculturii trebuie dezvoltat peste tot în Europa, inclusiv în acele regiuni ce se confruntă cu dificultăți particulare. În conexiune cu Agenda 2000 și implementarea sa, o atenție deosebită trebuie acordată oferirii de compensații pentru restricțiile și dezavantajele naturale.

EXTINDEREA PAC: NOI ORIZONTURI, NOI PARTENERI

În decembrie 1997 șefii de stat și de guvern din țările membre au luat decizia istorică să inițieze o nouă lărgire a Uniunii. Negocierile începute la Conferința de la Londra din martie 1998 vor mări în viitorii ani numărul de membri la 21-26 prin integrarea țărilor central și est europene și a Ciprului. Această lărgire va întări stabilitatea europeană în timp ce 100 de milioane de noi consumatori vor fi adăugați la cea mai mare piață din lume. Cu toate acestea lărgirea presupune noi provocări, cu atât mai mult pentru sectorul agricol.

Economiile țărilor candidate sunt caracterizate printr-o mult mai mare dependență de agricultură decât este cazul în prezent în Uniune, unde sectorul agricol produce 2,4 % din PIB-ul UE și ocupă 5,3% din populația activă a Uniunii. În țările central și est europene cifrele corespunzătoare sunt de 9% și respectiv 22,5%.

În aceste țări s-au produs schimbări structurale substanțiale din 1989, dar încă mai sunt multe de făcut. Infrastructura este principalul domeniu ce reclamă modernizări substanțiale.

Restructurarea sectorului agricol este de asemenea absolut necesară. Acest lucru este în egală măsură valabil pentru fermieri, precum și pentru sectoarele din amonte și avalul agriculturii. Lărgirea oferă numeroase oportunități. Multe firme din UE sunt deja prezente în aceste state, dezvoltând piețele înaintea lărgirii. Încă din 1989 un număr de acorduri speciale au fost stabilite cu aceste state.

Comunitatea a stabilit, de asemenea, programe precum PHARE, în scopul sprijinirii țărilor candidate în procesul aderării. În domeniul agriculturii, programele de sprijin au cuprins domenii foarte vaste: de la reforma funciară, până la dezvoltarea de noi forme de management și promovarea modernizării sectorului agro-industrial.

Agenda 2000 propune două noi instrumente financiare de pre-aderare. Unul dintre acestea, SAPARD, este destinat ajustărilor structurale din agricultură. O contribuție anuală de 500 de milioane de EURO este acordată anual din FEOGA - Garanții pentru cele zece țări candidate. Se va acorda prioritate măsurilor vizând creșterea eficienței fermelor și industriei agro-alimentare, inițiativelor privind îmbunătățirea managementului pământului și altor resurse naturale, încurajarea diversității economice în zonele rurale, programelor de promovare a agriculturii durabile.

Un efort foarte mare trebuie depus de către statele candidate pentru armonizarea standardelor în domeniul sanitar veterinar și fitosanitar pentru a pregăti aceste țări să adere la piața unică.

**CÂTEVA DATE STATISTICE REFERITOARE
LA AGRICULTURA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ**

**Evoluția schimburilor de produse agricole în interiorul
Uniunii Europene**

Ca urmare a constituirii pieței agricole unice, nivelul schimburilor agro-alimentare între statele membre a crescut considerabil. Reprezentând o valoare de 4,38 miliarde de ECU în 1968, acestea se ridică astăzi la peste 120 miliarde, adică aproape de peste treizeci de ori mai mult. Este adevărat că în același timp atât suprafața agricolă cât și populația Uniunii au crescut de peste două ori. Practic, se poate considera că astăzi peste 20% din produsele obținute fac obiectul schimburilor. S-a născut astfel o adevărată piață comună agricolă de care profită în egală măsură producătorii și consumatorii. Rafturile magazinelor sunt cea mai clară dovadă.

		Miliarde ECU
EUROPA 6	1968	4.38
	1972	8.84
	1973	
EUROPA 9	1973	15.26
	1977	27.83
	1980	36.96
EUROPA 10	1981	42.29
	1985	66.42
EUROPA 12	1986	69.19
	1993	96.70
EUROPA 15	1995	119.60

Sursa: Comisia Europeană, DGVI

SCHIMBURILE DE PRODUSE AGRICOLE ALE UE CU RESTUL LUMII

în miliarde ECU (EURO)

		Importuri	Exporturi
EUROPA 6	1968	10,34	3,04
	1972	13,98	4,67
EUROPA 9	1973	25,37	7,38
	1977	37,69	12,31
	1980	42,50	19,52
EUROPA 10	1981	44,72	26,10
	1985	60,63	34,50
EUROPA 12	1986	53,70	39,43
	1993	54,60	41,80
EUROPA 15	1995	64,17	46,46

**EVOLUȚIA CĂTORVA RANDAMENTE ÎN
STATELE FONDATOARE ALE UE, 1970 - 1993**

	Germania		Franța		Italia		Olanda		Belgia		Luxemburg	
	1970	1993	1970	1993	1970	1993	1970	1993	1970	1993	1970	1993
Cereale (100kg/ha)	33,4	57,1	33,8	65,4	26,9	48,0	37,6	80,8	33,6	69,8	24,0	51,9
Zahăr (100kg/ha)	60,2	72,0	67,4	99,4	38,0	55,4	63,2	86,9	61,2	83,3		
Rapiță (100kg/ha)	21,8	30,2	17,5	27,8	18,3	24,3	29,1	30,0	24,8	30,0		30,0
Lapte (kg/vacă)	3779	5237	3116	5396	2659	4489	4170	6014	3640	4493		5255
	1960	1993	1960	1993	1960	1993	1960	1993	1960	1993	1960	1993
Cartofi(t/ha)	22	39,3	14	37,1	9	23,8	26	46,4	22	41,9	19	23

Într-o perioadă de douăzeci de ani Franța și Olanda au înregistrat o dublare a randamentelor la cereale. Pentru aceleași țări randamentul la laptele de vacă a crescut cu 50%, aceeași creștere înregistrând Italia pentru zahăr și Germania pentru rapiță.

EVOLUȚIA NUMĂRULUI TOTAL DE AGRICULTORI

	1960	1975	1990	Mii 1995
Belgia	367	140	119	102
Danemarca	-	177	147	114
Germania*	2216	1234	1081	1134
Grecia	-	-	889	780
Spania	-	-	1496	1119
Franța	3426	1950	1394	1080
Irlanda	-	325	173	151
Italia	4007	2826	1913	1489
Luxemburg	22	12	6	6
Austria				270
Olanda	363	254	289	252
Portugalia	--	-	840	507
Finlanda				156
Suedia				135
Marea Britanie	-	626	577	533
EUROPA 6	10402	6414	4802	4063
EUROPA 9	-	7542	5699	4861
EUROPA12	-		8923	-7268
EUROPA15				7829

* fără noile landuri estice

EVOLUȚIA GRADULUI DE AUTOSUFICIENȚĂ LA CÂTEVA PRODUSE AGRICOLE IMPORTANTE (ÎN %)

	Europa 6		EUR9	EUR10	Europa12		EUR15
	68/69	73/74	73/74	85/86	85/86	90/91	94/95
Cereale total (fără orez)	94	97	91	121	114	127,9	117,0
Grâu	112	114	103	132	126	141,4	115,6
Legume	100	97	93	101	107		
Unt	113	116	93	133	105	-	105,3
Brânză	102	106	107	107	106	-	106,4
Carne de bovine	89	96	100	108	107	116,2	108,4
Carne de oaie și capră	56	74	67	76	80	82,4	82,5
Carne de pasăre	98	101	103	107	104	105,6	108,8

În mod progresiv și în ciuda extinderii succesive, Comunitatea a devenit excedentară la cereale, carne de vită și pasăre, produse lactate precum și legume proaspete. Numai la un număr foarte redus de produse producția internă nu acoperă cererea internă, printre care carnea de oaie și capră.

Cheltuielile bugetare ale Comunității în favoarea PAC

Cifrele prezentate în continuare dau o idee asupra cheltuielilor totale nete ale Comunității în favoarea PAC. Sunt considerate cheltuielile și încasările pentru a determina cheltuielile nete. De menționat că încasările aferente PAC se referă la sumele colectate în cadrul organizării comune a pieței, în principal prelevările variabile la import. Rezultă din aceste cifre că eforturile financiare ale Comunității au fost și rămân considerabile. Astfel, în viitor Uniunea Europeană nu-și va abandona nici agricultura dar mai ales agricultorii săi. Dar în locul finanțării excedentelor greu vandabile, PAC va finanța cu prioritate veniturile agricultorilor.

Evoluția cheltuielilor bugetare nete

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Cheltuieli: în milioane ECU	25 992	24 632	26 318	32 255	36 417	37 414	34 904	43 470
În procente din PIB	0,65	0,56	0,56	0,64	0,68	0,67	0,50	
Cheltuieli pe locuitor al CEE	80,1	75,6	80,4	93,5	105	107,9	93,9	
În procente din bugetul total comunitar	63,2	60,2	59,3	58,1	58,2	54,4	52,2	52,4

Această broșură este editată de către
Delegația Comisiei Europene în România,
în seria EUROPA de documente în limba română.

Au mai apărut în aceeași serie:
Uniunea Europeană - istoric și instituții
Piața Unică a Uniunii Europene
Cetățenii și Uniunea Europeană
Politica externă a Uniunii Europene: Comerț și Sprijin pentru Dezvoltare
Coeziunea și dezvoltarea regională în Uniunea Europeană
Politicile Uniunii Europene în domeniul industriei, concurenței și competitivității
Infrastructura și politicile comunicațiilor în Uniunea Europeană
Uniunea Economică și Monetară
Protecția mediului în Uniunea Europeană
Programul Phare al Uniunii Europene în România
Fișe Phare de sector

Sinteză Texte: Mihai Dumitru
Reproducerea textelor din aceste materiale este permisă numai cu specificarea sursei.

Delegația Comisiei Europene în România
str. Grigore Mora 11, București

București, România, ianuarie 1999